

Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця

Матеріали
Міжнародної науково-практичної
конференції

2025

Наука

Професія

Компетентність

4–5 грудня 2025 року
м. Суми

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ім. АДАМА МІЦКЕВИЧА У ПОЗНАНІ, ПОЛЬЩА
ВІЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТБІЛІСІ, ГРУЗІЯ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРІДЖВОТЕР, США
УНІВЕРСИТЕТ СВЯТИХ КИРИЛА ТА МЕФОДІЯ У ТРНАВІ, СЛОВАЧЧИНА
ПУЛЬСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. ЮРАЯ ДОБРІЛЕ, ХОРВАТІЯ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА, УКРАЇНА**

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

4-5 грудня 2025 року, м. Суми, Україна

**2025
Наука
Професія
Компетентність**

Суми — 2025

*Рекомендовано до видання вченою радою
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка
(протокол №4 від 24.11.2025)*

РЕДАКЦІЙНА РАДА

О. Семеніхіна	<i>доктор педагогічних наук, професор (Україна)</i>
О. Кудріна	<i>доктор економічних наук, професор (Україна)</i>
Г. Базилая	<i>доктор наук, професор (Грузія)</i>
М. Блек	<i>доктор наук, професор (США)</i>
Р. Вітковський	<i>доктор технічних наук, професор (Польща)</i>
І. Поспіхал	<i>доктор природничих наук, професор (Словаччина)</i>
С. Совіль	<i>доктор наук, професор (Хорватія)</i>
Н. Дегтярєва	<i>кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)</i>
М. Острога	<i>доктор філософії (Україна, Канада)</i>
С. Петренко	<i>кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)</i>
О. Удовиченко	<i>кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)</i>
В. Шамо́ня	<i>кандидат фізико-математичних наук, доцент (Україна)</i>
А. Юрченко	<i>кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)</i>

Матеріали конференції подані за напрямками:

1. Освіта і наука в умовах воєнного стану
2. Розвиток дослідницьких умінь молодих вчених
3. Підготовка фахівця до професійної діяльності: від адаптації до проактивної дії
4. Компетентнісне становлення молодого фахівця й дослідника
5. Цифрова трансформація освітнього середовища
6. STEM-освіта та розвиток інноваційного потенціалу здобувачів освіти
7. Неформальна освіта як ресурс для професійного та особистісного зростання

Матеріали подаються в авторській редакції

М 34 Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2025) : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 4-5 грудня 2025 р., м. Суми, Україна. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2025. – 259 с.

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ADAM MICKIEWICZ UNIVERSITY POZNAN, POLAND
FREE UNIVERSITY OF TBILISI, GEORGIA
BRIDGEWATER STATE UNIVERSITY, USA
UNIVERSITY OF ST. CYRIL AND METHODIUS IN TRNAVA, SLOVAKIA
JURAJ DOBRILA UNIVERSITY OF PULA, CROATIA
SUMY STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY NAMED AFTER A.S. MAKARENKO, UKRAINE**

**SCIENTIFIC ACTIVITY
AS A PATHWAY TO DEVELOPING
PROFESSIONAL COMPETENCIES
OF FUTURE SPECIALISTS**

**PROCEEDINGS
OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

December 4-5, 2025, Sumy, Ukraine

2025
Наука
Професія
Компетентність

Sumy — 2024

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ОСВІТА І НАУКА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	13
Biliková B.	14
MEDIA LITERACY EDUCATION – RETHINKING PERSPECTIVES AND GOALS	14
Kondratenko O., Lytvynenko O.	15
UPDATING OF THE SEP «TECHNOGENIC AND ECOLOGICAL SAFETY» AT THE THIRD LEVEL OF SPECIALTY 183 «ENVIRONMENTAL PROTECTION TECHNOLOGIES» FOR A HIGHER EDUCATION INSTITUTION WITH SPECIFIC LEARNING CONDITIONS	15
Kuznetsow E.	17
ON THE DEVELOPMENT OF THE EDUCATION SYSTEM IN A UNCERTAIN ENVIRONMENT	17
Noga V., Kenderešová E.	19
ШКІЛЬНА АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ УКРАЇНСЬКИХ ОДИНОКИХ МАТЕРІВ У СЛОВАЧЧИНІ: ПОПЕРЕЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СТАНУ ДІТЕЙ З ВИКОРИСТАННЯМ CRIES-13	19
Prokopchuk Yu.	21
DARK MATTER OF THE MIND, SCIENCE'S BLIND SPOT, LIVING (FORMAL) STRUCTURES, AND SPIRITUALITY ...	21
Skovorodetska R., Holovko O.	24
THE USE OF NATO MILITARY TERMINOLOGY IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF SECURITY SECTOR SPECIALISTS	24
Антимис О., Саган Н., Жураківська О., Міськів В., Дутчак У., Димид М.	26
ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВУЗАХ	26
Бондарчук Ю.	27
АДАПТИВНІ ОСВІТНІ СТРАТЕГІЇ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ВІЙНИ...27	27
Ван Бей	28
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА	28
Гільдебрант К.	29
ПРОБЛЕМИ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ АБІТУРІЄНТІВ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ РІЗНОРІВНЕВОСТІ У НАВЧАННІ АМПС	29
Гладун Л.	32
ДРАМОТЕРАПІЯ ЯК АРТТЕРАПЕВТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ У РОБОТІ ЗІ СТАРШИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ	32
Дейниченко Г.	33
ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	33
Карлова Т., Рашиді Б.	35
НАУКОВИЙ ПОШУК ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОГНІТОСФЕРИ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ...35	35
Касьяненко О.	37
ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМ (НАПРИКЛАД, QUIZLET, КАНОТ, DUOLINGO) У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ	37
Кириченко І.	38
РОЗВИТОК ЛІДЕРСЬКИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: ОГЛЯД НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ	38
Криворучко В.	39
ДИНАМІКА РІВНІВ СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ І ПОРЯДКУ, КОНВОЮВАННЯ, ЕКСТРАДИЦІЇ ТА ОХОРОНИ ПІДСУДНИХ	39
Кучерова А., Науменко Н.	41
ВПЛИВ СТРЕСУ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПСИХОПІЄНІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	41
Лугіна С.	43
СТІЙКІСТЬ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ, МОДЕЛІ АДАПТАЦІЇ ТА УНІКАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ	43
Мелікова К.	45
БЕЗПЕЧНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ПРОСТІР ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ СТУДЕНТІВ- ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ КРИЗИ	45
Мондич О.	47
ЛОГОПЕДИЧНА РОБОТА ОНЛАЙН З ДІТЬМИ З ООП В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ОБМЕЖЕНЬ	47

ДРАМОТЕРАПІЯ ЯК АРТТЕРАПЕВТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ У РОБОТІ ЗІ СТАРШИМИ ДОШКІЛЬНИКАМИ

Сучасна система дошкільної освіти орієнтована не лише на інтелектуальний, а й на емоційно-ціннісний розвиток дитини. У цьому контексті арттерапевтичні технології набувають особливого значення. У сучасних умовах воєнного стану в Україні спостерігається зростання необхідності їх застосування, зокрема і у закладах дошкільної освіти, з метою корекції та підтримки психоемоційного розвитку дітей. Практична реалізація арттерапевтичних методик сприяє емоційній стабілізації, подоланню тривожності, розвитку комунікативних навичок та соціально-емоційній реабілітації дошкільників. Такий підхід забезпечує гармонізацію внутрішнього стану дитини та створює умови для її повноцінного особистісного розвитку у системі нестабільного соціального середовища.

Науковці М. І. Замелюк, Л. І. Магдисюк та Н. В. Ольхова дефініцію «арттерапія» трактують як «технології створення та використання різних творів мистецтва з метою передачі почуттів, емоцій та інших проявів психіки людини» [1, с. 53]. У психологічних словниках це поняття окреслюють як «способи і технології психологічної реабілітації осіб з обмеженими можливостями засобами мистецтва і художньої діяльності» [2, с. 24]. Арттерапія також є спеціалізованим методом психологічної роботи, який передбачає застосування художніх засобів для виявлення, опрацювання та вираження внутрішніх переживань. Вона гармонійно поєднує в собі творчий процес із терапевтичними цілями та реалізовує компенсаторну, розвивальну та навчальну функції [2, с. 24].

Сьогодні визначають багато різновидів арттерапевтичних технологій: ізотерапія, терапія пластичними матеріалами, пісочна терапія, анімаційна терапія, бібліотерапія, казкотерапія, кінотерапія, музикотерапія, фототерапія, оригамі-терапія, танцювальна терапія та ін. [3, с. 20-21]. На нашу думку, вагоме місце серед арттехнологій для старшого дошкільного віку посідає драмотерапія – терапія, побудована на основі використання театру та акторської майстерності [3, с. 21].

Сучасні зарубіжні науковці окреслюють поняття драмотерапії як емпіричної форми психотерапії, що ґрунтується на використанні драматичних і театральних процесів у межах створеної вигаданої реальності, яка спрямована на особистісний розвиток і психологічні зміни через вербальні й невербальні техніки [4].

Драмотерапія у наш час вважається ефективною терапією для старших дошкільників, оскільки зорієнтована на їх емоційне розвантаження, подолання тривожності та страхів, певних внутрішніх конфліктів. А також вона сприяє ефективному відновленню гармонійного психоемоційного стану дитини, розвитку внутрішньої рівноваги, створенню позитивних умов для успішної соціалізації.

Вік 4–6 років – це сенситивний період розвитку емоцій, спілкування, самовираження. Провідною діяльністю для старших дошкільників є гра, а основою драмотерапії – драматична гра. Зважаючи на це, можна зробити висновок, що драмотерапевтичні заняття будуть цікавими та корисними для дітей вказаного вікового періоду. Вони допоможуть дитині подолати страхи, тривожність, агресію, сором'язливість, додадуть впевненості у власних силах. А також стимулюватимуть розвиток уяви, творчості, мовлення, мислення, формуватимуть навички ефективної взаємодії з оточенням, здатність до саморегуляції, співпереживання, самовираження, самопрезентації тощо. Окрім цього, через поведінку дитини у рольовій грі, педагог може виявити її емоційний стан, труднощі у спілкуванні, поведінці тощо.

Драмотерапія передбачає розігрування різних життєвих ситуацій, лялькових вистав, рольових ігор, казкових або вигаданих сюжетів, створення імпровізаційних сцен, відтворення знайомих соціальних ролей (членів родини, друзів, вихователів тощо), інсценізацію літературних творів, участь у колективних театралізованих іграх та ін. Часто при цьому використовують театралізовані реквізити: ляльки, декорації, танці, музику, грим, маски, костюми тощо. Діти в образі фантастичних персонажів, перебуваючи у вигаданих історіях, переживають реальні емоції та почуття, вчаться бути толерантними та гуманними.

Для ефективної організації драмотерапії для старших дошкільників педагогу необхідно враховувати вікові та індивідуальні особливості розвитку кожної дитини, її бажання, інтереси, потреби, надаючи при цьому можливість вибору та ефективного самовираження.

Для комплексного розвитку творчого потенціалу та емоційної сфери старшого дошкільника доцільно поєднувати драмотерапію із іншими арттехнологіями, наприклад: ізотерапією, музикотерапією, лялькотерапією, танцювальною терапією, терапією пластичними матеріалами тощо.

Забезпечить ефективність драмотерапії використання різноманітних видів дитячих театрів, зокрема: театру тіней, театру ляльок, пальчикового та настільного театрів, театрів драматизації та імпровізації, театру маски, пантоміми та ін.

Список використаних джерел

1. Замелюк М. І., Магдисюк Л. І., Ольхова Н. В. Арт-терапія як засіб творчої самореалізації особистості. *Психологія: реальність і перспективи*. 2019. № 10. С. 51-58. DOI: https://doi.org/10.35619/prap_rv.vi10.93

2. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; за ред. Н. А. Побірченко. Київ, 2012. 336 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf
3. Бохонкова Ю. О., Пелешенко О. В., Кобиляцька М. В. Психологічні особливості використання видів арт-терапії в різні вікові періоди. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2021. Вип. 1. С. 15-25.
4. Bergs M., Prick A.-J. D. S., Vissers C., van Hooren S. Drama Therapy for Children and Adolescents with Psychosocial Problems: A Systematic Review of Effects, Means, Therapeutic Attitude, and Assumed Mechanisms of Change. *Children*. 2022. Vol. 9, No. 9. P. 1358. DOI: <https://doi.org/10.3390/children9091358>

Анотація. Гладун Л. Драматерапія як арттерапевтична технологія у роботі зі старшими дошкільниками. У статті висвітлено значення драматерапії як ефективної арттерапевтичної технології у роботі зі старшими дошкільниками в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану в Україні. Розкрито сутність драматерапії, її потенціал для розвитку емоційної сфери, комунікативних навичок, творчості та саморегуляції дітей. Наголошено на важливості поєднання драматерапії з іншими арттерапевтичними методами для гармонійного особистісного розвитку особистості старшого дошкільника та створення сприятливого емоційного середовища у закладах дошкільної освіти.

Ключові слова: арттерапія, драматерапія, дошкільна освіта, старший дошкільний вік, театралізована діяльність.

Abstract. Hladun L. Dramatherapy as an Art Therapy Technique in Working with Older Preschool Children. The article highlights the significance of dramatherapy as an effective art therapy technique in working with older preschool children under contemporary challenges, particularly within the context of martial law in Ukraine. It explores the essence of dramatherapy and its potential for fostering children's emotional development, communication skills, creativity, and self-regulation. The article emphasises the importance of combining dramatherapy with other art therapy methods to promote the holistic personal development of older preschoolers and to create a supportive emotional environment in early childhood education settings.

Keywords: art therapy, dramatherapy, preschool education, older preschool age, theatrical activities.

Григорій Дейниченко

Державний біотехнологічний університет, Україна
deinychenkov@ukr.net

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Воєнний стан в Україні поставив перед освітнім сектором надзвичайні виклики, що суттєво вплинули на підходи до збереження та охорони інтелектуальної власності (ІВ). Освітні установи були змушені оперативно переходити до змішаного або повністю дистанційного формату роботи, що супроводжувалося різким збільшенням обсягу цифрового контенту. У таких умовах гарантування безпеки, доступності та правового захисту інтелектуальних результатів діяльності стає стратегічним пріоритетом.

Одним із критичних аспектів є загроза втрати наукових матеріалів через знищення або пошкодження інфраструктури, обстріли серверних приміщень, неможливість доступу до бібліотечних фондів та лабораторій. Багато університетів втратили частину своїх фізичних архівів, що підкреслило необхідність систематичного резервного копіювання цифрових і оцифрованих ресурсів, зокрема дисертацій, методичних матеріалів, звітів та результатів експериментальних досліджень.

Крім фізичних ризиків, зростає кількість кібератак на освітні й наукові установи, спрямованих на викрадення даних, знищення цифрових бібліотек або втручання в роботу електронних платформ. Українські університети регулярно фіксують спроби несанкціонованого доступу до репозитаріїв, навчальних платформ, електронних журналів. Ці загрози ускладнюють управління інтелектуальною власністю, адже викрадена інформація може бути використана третіми особами або поширена без дозволу авторів.

Дистанційна освіта також створює умови для масового несанкціонованого копіювання навчальних матеріалів, таких як відеолекції, презентації, електронні конспекти та авторські курси. Через те, що студенти та викладачі часто працюють з особистих пристроїв, підвищується вразливість до перехоплення чи стороннього поширення матеріалів. Частина випадків порушення авторських прав виникає не навмисно, а через недостатнє розуміння правил використання контенту, умов відкритих ліцензій або етичних норм цитування (рис. 1).

У відповідь на ці виклики в закладах освіти поширюється використання цифрових правових інструментів, зокрема сучасних систем фіксації авторства. Дослідники дедалі частіше використовують DOI-ідентифікатори, ORCID-профілі, електронні репозитарії з часовими мітками. Такі інструменти дають змогу відстежувати зміни у роботах, підтверджувати авторство незалежно від місця зберігання файлів та захищати доступ до наукової інформації навіть у разі втрати локальної інфраструктури.